

АЛЬМАНАХ КИЇВСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ З ПИТАНЬ ІНКЛЮЗІЇ РОМІВ 2021

ВИПУСК 1 - СЕРПЕНЬ 2021

За ініціативи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Людмили Денісової, за підтримки проектів Ради Європи «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мов меншин в Україні» та «Посилення доступу до правосуддя через несудові механізми відшкодування шкоди для жертв дискримінації, злочинів на ґрунті ненависті та мови ворожнечі у країнах Східного Партнерства» 27 травня 2021 року пройшов Київський міжнародний форум з питань інклюзії ромів.

У форумі взяли участь: комісарка Ради Європи з прав людини Дуня Міятович, голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні Матільда Богнер, голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, національних меншин і міжнаціональних відносин Дмитро Лубінець, омбудсмени та представники й представниці органів рівності з 14 європейських країн, делегати та делегатки від ромських громадських організацій.

На засіданні виступила комісарка Ради Європи з прав людини Дуня Міятович, яка підкреслила серйозність викликів расизму та дискримінації щодо ромських громад та підтвердила ключову роль правозахисних установ у боротьбі з цим явищем.

«Ключовим фактором у дискримінації ромів є статистична та інформаційна невидимість. Як в Україні, так і в інших європейських країнах державна влада не володіє повними та достовірними даними про народжуваність, смертність ромського населення та умови життя», - наголосила Людмила Денісова.

За результатами Київського міжнародного форуму було вирішено видавати Альманах, який виходитиме щокварталу. Ми пропонуємо вам перший випуск, присвячений Форуму.

ЛЮДМИЛА ДЕНІСОВА,

Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

ШАНОВНІ КОЛЕГИ, УЧАСНИКИ ФОРУМУ!

Вітаю вас на Київському міжнародному форумі з питань інклюзії ромів!

Висловлюю вдячність Омбудсманам та представникам органів з питань рівності за відгук на наше запрошення та участь у заході. Увага до проблем національних меншин, ставлення до них як до невід'ємної частини суспільства є індикатором цивілізованості держави. На сьогодні можна стверджувати, що найбільш соціально вразливою національною меншиною в Європі є роми.

На відміну від більшості національних меншин роми не мають власної державності. Традиційною особливістю внутрішнього соціального устрою ромських громад є проживання в компактних і стихійних поселеннях, здебільшого відокремлено від інших національностей. Що поглиблює їхню сегрегацію.

Основні проблеми ромів приблизно однакові в усіх країнах: це соціальна ізоляція від місцевого населення, низький освітній рівень, погані умови життя, тотальна бідність, жахливі житлові умови, погане здоров'я, а також відсутність представників в органах влади.

Ключовим фактором у їх дискримінації є статистична та інформаційна невидимість. Як в Україні, так і в інших Європейських країнах державна влада не володіє повними та достовірними даними про народжуваність, смертність ромського населення та умови життя.

Так, в Україні, за різними оцінками, ромська спільнота нараховує від 200 до 400 тисяч осіб, які проживають в усіх регіонах країни. Облік представників ромської національної меншини ускладнюється відсутністю документів, що посвідчують особу у значній кількості ромів. Як наслідок, це призводить до порушення їх основоположних прав на соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, працю та належні умови життя.

З повідомлень про порушення прав та під час моніторингу ЗМІ нами постійно встановлюються факти дискримінації ромської національної меншини:

- неможливість одержання соціальної допомоги, включаючи допомогу малозабезпеченим (в першу чергу через відсутність документів);
- обмеження у наданні медичних послуг (вони надаються у меншому обсязі або у гірших умовах);
- неврахування особливостей ромської меншини під час залучення до освітнього процесу («мовний бар'єр», - діти-роми, вступаючи до школи часто не знають навіть українського алфавіту, що призводить до відставання таких дітей у навчанні);
- відмови у працевлаштуванні через національну приналежність;
- відсутність інформації про права та свободи ромською мовою в органах державної влади.

Поновлення прав цих осіб часто відбувається лише після мого звернення до відповідних державних органів. Україна, як і увесь світ у 2020 році, зіткнулася з негативним впливом пандемії COVID-19, яка вразила передусім найбільш незахищені групи населення.

У зв'язку з цим Секретаріатом Уповноваженого разом із Офісом Ради Європи в Україні та Міжнародною благодійною організацією «Ромський жіночий фонд «Чіріклі» проведено моніторинг стану додержання прав ромів під час пандемії. З метою його проведення нами було підготовлено методичні рекомендації для працівників Секретаріату та громадських моніторів щодо особливостей відвідування та спілкування з представниками ромської спільноти. Напрацьовано чек-листи та проведено навчання для учасників моніторингових візитів. До їх проведення було залучено ромських медіаторів-посередників.

Загалом протягом травня-червня минулого року було проведено 20 моніторингових візитів до місць компактного поселення ромів, місцевих органів державної влади, закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Додатково ромськими медіаторами-посередниками проведено 286 інтерв'ю з представниками цієї громади.

Проведений моніторинг засвідчив, що під час пандемії проблеми у реалізації ромами своїх прав і свобод ще більше загострились:

- місцевими органами влади та медичними закладами не було забезпечено інформування ромів про карантинні заходи та правила щодо запобігання поширенню захворювання. Фактично інформацію роми могли отримати від громадських організацій та ромів-медіаторів;
- через тотальну бідність більшість ромських родин була не в змозі забезпечити себе необхідними індивідуальними засобами захисту і гігієни, продуктами харчування, ліками;
- було зафіксовано низку випадків дискримінації ромів щодо доступу до медичної допомоги під час пандемії (сегрегація в «ромських палатах» у пологових будинках, відмова надавати безкоштовні послуги);
- у зв'язку із запровадженням дистанційного навчання, частина дітей-ромів втратили можливість навчатися, адже більшість з них проживає у малозабезпечених сім'ях, не має комп'ютерної техніки, переважно не має смартфонів та доступу до мережі Інтернет;
- внаслідок зупинення роботи низки підприємств під час локдауну багато ромів втратили роботу і засоби для існування (здебільшого вони працювали на сезонних та строкових роботах).

Результати моніторингу лягли в основу першої в Європі спеціальної доповіді Уповноваженого «Вплив пандемії COVID-19 на ромську громаду в Україні».

У доповіді мною надано рекомендації центральним та місцевим органам державної влади щодо забезпечення додержання прав ромської національної меншини:

- розроблення актів законодавства;
- здійснення практичних заходів;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи.

З метою координації виконання наданих рекомендацій мною утворено Міжвідомчу робочу групу, до складу якої увійшли заступники керівників центральних органів виконавчої влади, яким надано рекомендації та представники ромської громадськості. У рамках засідань міжвідомчої робочої групи заплановані моніторингові візити до місць масових поселень ромів та до місцевих громад, які мають позитивний досвід подолання негативних явищ в ромській спільноті.

Наступним важливим етапом для забезпечення додержання прав ромів, вважаю, створення міжнародної платформи для обміну найкращими практиками інтеграції громадян ромського походження в усіх країнах Європи.

Поширення досвіду вирішення тих чи інших проблемних питань у розширенні можливостей доступу ромів до соціального і правового захисту, медичної допомоги, освіти несе користь не лише омбудсманам, як захисникам прав людини, а й органам влади країн, які ми представляємо. Впевнена, що об'єднання зусиль дозволить віднайти найоптимальніші шляхи вирішення проблем ромської громади в наших країнах.

Результатом сьогоднішньої роботи стане резолюція форуму, що включатиме основні вектори руху і рекомендації органам державної влади наших країн, спрямовані на інклюзію ромів. Сподіваюсь, що сьогоднішній захід стане лише першим кроком у подальшій плідній співпраці, спрямованій у забезпеченні рівності прав і свобод усіх національностей.

Дякую за увагу!

ПРОГРАМА

10:30

11:00

РЕЄСТРАЦІЯ УЧАСНИКІВ

11:00

11:30

ВІТАННЯ

ЛЮДМИЛА ДЕНІСОВА

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights

МАТІЛЬДА БОГНЕР

Голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні

Head of the UN Human Rights Monitoring Mission in Ukraine

ДУНЯ МІЯТОВИЧ

Комісар Ради Європи з прав людини

Council of Europe Commissioner for Human Rights

МОДЕРАТОР:

ХАЛВАРД ГОРСЕТ

Голова Департаменту з питань антидискримінації, Рада Європи (Страсбург)

Head of Anti-discrimination Department, Council of Europe (Strasbourg)

ДМИТРО ЛУБІНЕЦЬ

Голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, народний депутат України

Member of Ukrainian Parliament, Chairman of the Committee on Human Rights, De-occupation and Reintegration of Temporarily Occupied Territories in Donetsk, Luhansk Oblasts and the Autonomous Republic of Crimea, the City of Sevastopol, National Minorities and Interethnic Relations

11:30

12:10

ПРАКТИКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОМІВ. РОЛЬ ОРГАНІВ РІВНОСТІ В ПРОСУВАННІ НАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ, ЩОДО РОМІВ

ОЛЕНА БОГДАН

Голова Державної служби України з етнополітики та свободи совісті (Україна)

Head of the State Service on Ethnic Policy and Freedom of Conscience (Ukraine)

ВЕРНЕР АМОН

Голова Ради Омбудсманів Австрії (відео)

Ombudsman of the Austrian Ombudsman Board (video message)

БІРУТЕ САБАТАУСКАЙТЕ

Омбудсвумен з рівних можливостей Литви

Equal Opportunities Ombudswoman of Lithuania

ПЕТЕР СВЕТІНА

Уповноважений з прав людини Республіки Словенія (відео)

Commissioner for Human Rights of the Republic of Slovenia (video message)

ЯСМІНКА ДЖУМХУР

Омбудсман Боснії та Герцеговини (відео)

Human Rights Ombudspersons of Bosnia and Herzegovina (video message)

КРИСТІНА КУРОС

Експертка Офісу Парламентського Омбудсмена Фінляндії

Representative of the Office of the Parliamentary Ombudsman (Finland)

ТЕНА ШИМОНОВИЧ

Омбудсман Республіки Хорватія

Ombudsman of the Republic of Croatia

МОДЕРАТОР:

ОЛЬГА ВЕСНЯНКА

Експертка Ради Європи, правозахисниця (Україна)

Council of Europe expert, human rights activist (Ukraine)

12:10
13:00

ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ ЩОДО РОМІВ У ЗМІ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

ЯН ФЕЛЬДМАН

Президент Ради з питань запобігання та усунення дискримінації та забезпечення рівності (Молдова)

President of the Council for the Prevention and Elimination of Discrimination and Ensuring Equality, Republic of Moldova

МАРІЯН ПОНЬЯВІЧ

Державний Радник Офісу Омбудсмена Македонії

State Counselor of the Office of the Ombudsman of the Republic of North Macedonia

АДАМ БОДНАР

Уповноважений з прав людини Польща (відео)

Commissioner for Human Rights Poland (video message)

КЕТЕВАН ШУБАШВІЛІ

Керівник Департаменту рівності Офісу Державного захисника Грузії

Head of the Equality Department of the Office of the State Defender of Georgia

МАРІАН МЕСАРОШ

Юрист Національного центру з прав людини Словачької Республіки

lawyer of the National Center for Human Rights of the Slovak Republic

МОДЕРАТОР:

ІРЕНА ГУДИКОВА

Керівниця відділу інклюзії та боротьби з дискримінацією. Рада Європи (Страсбург)

Head of Inclusion and Anti-discrimination Division, Council of Europe (Strasbourg)

ЗОРАН ПАШАЛІЧ

Омбудсман Республіки Сербія

Ombudsman of the Republic of Serbia

13:00
13:25

УХВАЛЕННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ ФОРУМУ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

ВІКТОР ІВАНКЕВИЧ

Представник Уповноваженого з дотримання рівних прав і свобод (Україна)

Representative of the Commissioner for Equal Rights and Freedoms (Ukraine)

МАРА ДЖОРДЖЕСКУ

Відділ протидії мови ворожнечі та співпраці, Рада Європи

No Hate Speech and Cooperation Unit, Council of Europe

ЗЕМФІРА КОНДУР

Керівниця Проєкту «Захист національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні», Рада Європи

Project Manager, "Strengthening protection of national minorities, including Roma and minority languages in Ukraine", Council of Europe

13:25
13:30

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

ЛЮДМИЛА ДЕНІСОВА

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights

ТЕЗИ ВИСТУПІВ УЧАСНИКІВ ТА УЧАСНИЦЬ ФОРУМУ

ДУНЯ МІЯТОВИЧ,

Комісар Ради Європи
з прав людини

Пандемія COVID-19 підсилила вплив та дискримінацію проти ромського населення. Відсутність доступу до питної води, гігієнічних засобів, Інтернету, медичних послуг, а також соціальне виключення та погані умови життя підсилили вразливість ромів. У квітні 2020 року я піднімала питання щодо мови ненависті та дискримінації ромів і кочівників по всій Європі в контексті пандемії. Саме під час перших локдаунів в Європі, в першу чергу, постраждали найбільш вразливі та маргіналізовані верстви населення. Багато хто вважає, що роми загрожують громадському здоров'ю країни, дехто вимагали закриття ромських поселень, навіть, залучення поліції та армії, які створили свої блок пости. І все це в країнах-членах ради Європи.

Отже, звіт, який підготувала пані Денисова є дуже важливим у боротьбі з мовою ворожнечі, оскільки, ця проблема є не новою. Вона також існувала до пандемії. Важливо, що звіт містить і приклади позитивної практики, коли представники влади вживали необхідних заходів щодо цієї вразливої групи. Саме цей звіт є першим показником того, які помилки необхідно виправляти. Саме органи з питань прав людини мають вирішити ці проблеми, виправити помилки і допомогти розробляти відповідну політику. У лютому цього року мною було підготовлено звіт щодо необхідності надання медичної допомоги ромам, а також щодо важливості ролі омбудсманів, які продовжують активно працювати в цьому напрямку і під час пандемії та звертаються до органів влади, вимагаючи дотримання прав людини. Форум це є майданчик для обміну досвідом, а також платформою для об'єднання та підсилення роботи у цьому питанні, з можливістю координації проблеми через відповідні інституції. Я закликаю продовжувати нашу роботу, дотримуватись рекомендацій та наполягаю на тому, щоб уряди виконували свої обов'язання щодо захисту прав ромів та кочівників.

ДМИТРО ЛУБІНЕЦЬ,

Голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях

Проблеми, з якими найчастіше стикаються роми: дискримінаційне поводження та упереджене ставлення з боку суспільства, проблеми із ідентифікаційними документами, а точніше їх відсутність у значної частини ромів, проблеми з доступом до соціальних та медичних послуг, здобуттям освіти та працевлаштуванням.

Для ромських громад, які проживають в компактних поселеннях в різних регіонах України, вже тривалий час залишається актуальним питання відсутності належних умов для проживання. Ця проблема в умовах пандемії набула особливої гостроти, оскільки через велику густонаселеність ромських поселень, особливо стихійних, поширення інфекцій в них відбувається надзвичайно швидко. Доступ ромів до медичних послуг був обмеженим і до пандемії, але в теперішніх умовах ситуація стала критичною.

Актуальним також залишається питання навчання для дітей ромів та відсутність у них можливостей для дистанційного навчання.

Не можна не згадати і про становище ромських жінок та дівчат, яке ще більш погіршилось.

На жаль, також ми можемо спостерігати зростання ксенофобських настроїв у суспільстві по відношенню до ромів та кількості інцидентів, пов'язаних із застосуванням мови ворожнечі. Як голова парламентського Комітету з питань прав людини вважаю подібні випадки неприйнятними та неприпустимими в демократичній країні.

Також, як не прикро, іноді має місце дискримінаційне поводження щодо ромів з боку представників правоохоронних органів та місцевої влади, ми пам'ятаємо про такі випадки. До Комітету надходили відповідні скарги від представників ромських громадських об'єднань. В межах наданих повноважень Комітет завжди відповідно реагував на ці скарги.

Перелік проблемних питань ромів не є вичерпним. Більше того, з огляду на їх правове становище, кожна з наявних, згаданих мною проблем, тягне за собою цілу низку інших, складних для самостійного вирішення питань. Тому тут потрібна допомога як з боку ромських громадських об'єднань, міжнародних організацій так і з боку держави як на національному так і на регіональному рівнях.

Я сподіваюсь, що незабаром буде затверджена нова ромська Стратегія та відповідний План заходів (які будуть забезпечені ресурсно, інституційно з встановленням чітких індикаторів) і також я дуже сподіваюсь, що виконуватись нова Стратегія буде належним чином і результати її виконання не будуть такими як в попередньої. Зі свого боку хочу сказати, що Комітет, який я очолюю, незмінний в своїй підтримці інтеграції ромської національної меншини в українське суспільство та захисту прав всіх членів ромської громади в Україні і докладатиме усіх зусиль для розв'язання проблемних питань ромської громади.

МАТІЛЬДА БОГНЕР,

Голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, народний депутат України

Питання ромської меншини та інклюзії ромів є ключовим питанням не лише в Європі, а й в Україні. Ні про кого не забувати - цей принцип лежить в основі порядку денного Стратегії сталого розвитку 2030. Більшість країн налаштовані на те, щоб покласти край дискримінації всіх вразливих груп, включаючи ромів. Надто гострою є ця проблема в часи пандемії, бо вона загострює нерівності, які існують у суспільстві. Встановлені нами факти, про які ми повідомляли у спеціальному брифінгу і в наших тематичних звітах, зокрема, січневому, підтверджують лише висновки, які зробила пані Омбудсмен у своїй доповіді щодо впливу пандемії COVID-19 на становище ромської меншини в Україні. Ми сподіваємось, що наша співпраця із Секретаріатом Уповноваженої триватиме успішно. Нажаль, роми й досі страждають від мови ворожнечі, упередженості та дискримінації. Після 2018 року ми бачили зменшення чисельності насильницьких нападів на ромів, але розслідування злочинів, які були скоєні раніше, ведеться неефективно. Ми знаємо, що дуже часто правоохоронні органи недостатньою мірою приділяють увагу таким злочинам. Ми так само стурбовані проявам мови ворожнечі, зокрема, тієї, яка спонукає до проявів насильства щодо ромів в Україні. Це і онлайн форуми, це і слогани, які інколи бачиш на вулиці. Згідно результатам наших моніторингових заходів, які ми ведемо повсякчас в Україні, мова ворожнечі дуже часто спрямована саме проти ромів.

ВЕРНЕР АМОН,

Голова Ради Омбудсманів
Австрія

Пані та панове. Для мене є великою честю та задоволенням брати участь у цьому Форумі присвяченому питанню захисту прав ромського народу. Я хочу подякувати Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини Людмилі Денісовій за організацію цього заходу. Хочу відзначити її зусилля щодо боротьби з дискримінацією ромів в Україні та сприяння міжнародному співробітництву у захисті прав ромів. На цій ноті я хочу надати вам короткий огляд зусиль, спрямованих на забезпечення прав ромської меншини в Австрії. За консервативними підрахунками, кількість ромів в Австрії становить близько 30 000. Важливо розуміти, що це різноманітна група із суттєвими відмінностями у соціально-економічному світогляді, способі життя та правовому статусі. Однак, спільний досвід дискримінації, на жаль, все ще стосується більшості з них. Австрійська законодавча база, включаючи суворі антидискримінаційні закони, впроваджує важливі інструменти для боротьби з обмеженням та маргіналізацією ромської меншини. Система незалежних органів, включаючи Австрійську колегію омбудсменів та органи державної влади, забезпечують рівні права та свободи усім громадянам.

Визнаючи, що роми потребують додаткових правових гарантій, Австрія надала їм статус етнічної меншини у 1993 році. З тих пір ромська мова та культура користуються посиленням захистом та підтримкою уряду. Зовсім недавно в 2011 році, Австрія реалізувала національну стратегію інтеграції ромів в рамках, передбачених Європейським Союзом. Ця програма включає збільшення фінансування з особливим акцентом на інтеграцію в ринкок праці. Ці правові впровадження становлять важливі етапи. Однак, зміна мислення так само важлива, як і зміна законів. У всіх верствах австрійського суспільства ще й досі присутні стереотипи та негативне ставлення до ромів. У багатьох випадках це пов'язано з відсутністю знань про культуру та історію ромів. З цією метою ромські організації громадянського суспільства, а також кілька державних інститутів, включаючи Президента австрійського парламенту, справедливо виступають за створення національного меморіалу, присвяченого жертвам нацистського геноциду ромів. Для сприяння обміну та розуміння австрійська національна стратегія щодо інтеграції ромів звертає особливу увагу на тісну співпрацю між ромським громадянським суспільством та австрійською владою. Національний контактний центр, створений у федеральній канцелярії є відповідальним за інформаційну діяльність та співпрацю. Цей орган регулярно організовує комунікаційні платформи. Раніше правління Австрійського омбудсмена серед інших організацій мали честь організувати цю подію. Такі події створюють простір для меншин та контролюють, особливо слідкують за ситуацією задля визначення необхідних заходів, яких все ще потрібно вжити для реалізації в повній мірі прав ромів в Австрії.

Пані та панове, я сподіваюся, що ця коротка презентація дала вам зрозуміти особливості австрійського підходу щодо захисту та просування прав ромської меншини. Я переконаний, що для всіх нас буде корисним посилення міжнародного обміну досвідом у цій тематиці. З цього приводу я можу щиро подякувати організатору цього форуму і сподіватись, що у вас буде цікаве подальше обговорення.

Дякую!

ЯСМІНКА ДЖУМХУР,
Омбудсман Боснії та Герцеговини

Офіс Омбудсмена Боснії та Герцеговини є національною установою для захисту та дотримання прав людини. У той же час ми є органом, створеним з метою сприяння рівності. За минулі роки ми значно зосредили нашу увагу на дослідженні становища меншин в Боснії та Герцеговині, і одним з них було становище ромського населення. Треба сказати, що в 1991 році в Боснії та Герцеговині було лише 8000 зареєстрованих ромів, але в 2010 році реєстрація показала 17 000 офіційно зареєстрованих ромів. У той же час за неофіційними даними населення Ромів становить від 30 000 до 40 000, оскільки, ми все ще маємо значну кількість ромів, які не внесені в офіційний реєстр Боснії та Герцеговині. Беручи до уваги проблеми ромів, Омбудсмен підготувала спеціальну доповідь про ситуацію з населенням ромів у Боснії та Герцеговині. Ми також склали звіт про подальші дії, щоб побачити виконання наших рекомендацій.

На основі цього спеціального звіту та подальшої роботи я можу сказати, що в Боснії та Герцеговині спостерігається значний прогрес щодо становища ромів, що видно з огляду на прийняте законодавство у багатьох сферах. Також були створені механізми, включаючи комісію з питань ромів при Раді міністерств та було прийнято план дій щодо ромів. Але дуже важливо відзначити покращення становища ромів, що є результатом реалізації глобального проекту – Десятиліття Ромів за період з 2005 по 2015 рр. Показниками цього поліпшення є те, що у нас зростає кількість дітей, народжених у медичних закладах. Оскільки, ця проблема існувала в Боснії та Герцеговині, Роми не були внесені в офіційний реєстр. Без цієї реєстрації вони не мали доступу до деяких прав, включаючи доступ до охорони здоров'я та соціальних прав. Другим показником є збільшення кількості учнів в початковій та середній школах. Що дуже важливо, коли ми говоримо про їх подальший розвиток, зайнятість та інші галузі. І нарешті, є покращення у галузі охорони здоров'я. Але хоча ми бачимо цей прогрес, в Офісі Омбудсмена все ще занепокоєні проблемами житла для ромів, рівнем освіти, користуванням економічними правами, насамперед працевлаштуванням.

АДАМ БОДНАР,

Уповноважений з прав людини
Польща

Я хотів би привітати і подякувати пані Людмилі Денісовій, омбудсмену Республіки Україна, яка запросила мене висловити свою позицію щодо захисту ромських меншин під час пандемії COVID-19. Я думаю, що ідея підготовки загальноєвропейської доповіді про становище Ромської спільноти є чудовою, і я впевнений, що це зробить великий внесок в обговорення проблем ромських меншин у Європі. Як Уповноважений з прав людини Республіки Польща, я вживаю певних заходів щодо захисту ромської спільноти. І я хотів би підкреслити, що в Польщі існує 2 категорії ромських громад. Перша категорія – це національна етнічна меншина, яка проживає переважно в Південній Польщі, і в основному, ця громада стикається з багатьма різними проблемами, включаючи житло, соціальні послуги та рівноправний доступ до освіти. Але існує також і друга категорія, яка є спільнотою ромських мігрантів, які переважно приїжджають з Румунії, використовуючи право на вільне пересування в межах Європейського Союзу, а потім оселяються в таких містах, як Вроцлав, Познань та Гданськ. І залежно від приналежності до тієї чи іншої категорії їхні проблеми значно відрізняються. І я хотів би лише підкреслити три з них. Перша – це житло. Нажаль, ми спостерігаємо в Польщі ситуацію, коли деякі ромські меншини живуть в умовах, які насправді не відповідають стандартам захисту прав людини. Нещодавно я відвідував одне ромське поселення, яке знаходилось у Південній Польщі, і лише завдяки дуже сильному тиску з боку мого офісу, а також Парламенту, вдалося підвищити рівень захисту прав людей, які там проживають. Але в цьому контексті ми спостерігаємо те, що місцеві громади повинні мати додаткові інвестиційні фонди для підтримки ромських громад. Іноді тих фондів та програм, які створені та реалізуються на центральному рівні, недостатньо, особливо якщо місцева громада не має можливості розподілити кошти з урахуванням підтримки ромської громади, особливо в контексті їх проживання та житлових умов у поселеннях. Друга проблема – це доступ до освіти. Хочу звернути Вашу увагу, що з початком пандемії, в моїй країні, в Польщі, починаючи з березня 2020 року і дотепер, усі учні навчаються онлайн. Але чи означає це, що будь-яка ромська родина має належний доступ до Інтернету або достатню методичну підготовку для отримання такої у онлайн-освіти? На мій погляд, пандемія висвітлила той факт, що насправді ми маємо нерівний доступ до освіти, і якщо ви належите до групи, яка традиційно набагато більше вразлива, ця нерівність стає набагато помітнішою. І я думаю, що у найближчі роки ми всі повинні зосередитися на тому, як нівелювати нерівні можливості, які з'явилися в освіті та особливо відчутні для членів ромської громади. І, нарешті, я хотів би сказати, що ми постійно спостерігаємо за упередженим ставленням до ромських громад. Мова ворожнечі на адресу ромів трапляється дуже часто і призводить до несприйняття широким загалом розуміння, чому слід підтримувати ромську громаду. А також це призводить до злочинів на ґрунті ненависті. На мою думку, для того, щоб боротися з цим, незалежно від того чи живемо ми в період пандемії, чи в звичайний час, нам слід прикласти багато зусиль для формування менталітету людей не лише шляхом освіти та підвищення рівня обізнаності, але й завдяки підвищенню ефективності та незалежності прокуратури. Тож, якщо я можу висловити останню думку, я хотів би підкреслити, що незалежність прокуратури та верховенства права, а також належні, глибоко продумані освітні заходи є важливими для боротьби з упередженнями. Я дуже радий, що мав запрошення та змогу записати це коротке повідомлення, і більше того, я направляю пані Денісовій звіт, присвячений цій тематиці.

ПЕТЕР СВЕТІНА,

Уповноважений з прав людини
Республіки Словенія

Високоповажні колеги, пані Людмила Денісова, шановні учасники, пані та панове.

Дозвольте привітати вас від мого імені та від імені офісу Омбудсмена Республіки Словенія.

Хочу подякувати за можливість звернутись до вас сьогодні, а також поділитись з вами досвідом Словенії щодо питань ромського населення. Напевно, вас цікавить кількість ромів, які проживають на території Словенії. Згідно з існуючим законодавством, відповідні установи Словенії не повинні фіксувати кількість жителів, засновуючись на їх етнічному походженні, але існує опитування, яке буквально декілька років назад почав проводити Національний Інститут з питань соціального захисту населення. В процесі опитування виявилось, що за неофіційними даними 12 000 ромів проживають в Словенії. Ця, зазвичай маргіналізована, етнічна меншина в Словенії має низький рівень освіти та високий рівень безробіття, а також погані умови життя.

Саме тому їх все більше витісняють, а наші установи часто застерігають щодо проблем, які не вирішуються десятиліттями. Надзвичайно погані умови життя в деяких ромських поселеннях не відповідають нормам, та, звичайно, є однією з основних проблем. Відсутність правових норм та комунальної інфраструктури в ромських поселеннях, це те що ускладнює їм доступ до чистої питної води. Дозвольте зауважити, що право на питну воду було закріплено у Конституції Словенії в 2016 році, тому не можливо допустити, щоб у 2021 році в Словенії, у якій немає запасів води, деяким людям ще й досі було складно отримати доступ до цієї основної потреби. Ця проблема набула особливо гострого характеру під час пандемії COVID-19. Немає потреби чекати від людей, у який немає доступу до питної води, дотримуватись рекомендацій з гігієни, щоб вивести рівень епідемії на задовільний.

Тому я декілька разів закликав відповідальні органи знайти необхідні рішення. За останні роки я часто попереджав про значні та очевидні відмінності у сфері освіти дітей. Мої колеги разом зі мною контактували з провідними вчителями початкових шкіл, в яких навчаються ромські діти, і виявили, що навчанню цих дітей, у порівнянні з їх однолітками, перешкоджає відсутність доступу до електрики, комп'ютерів або Інтернету, а деякі з них навіть не мають базових умов для навчання, таких як письмові столи, стільці, та матеріали для шкільної роботи. Більшість батьків не вміють писати і не розуміють словенської мови. Тому ми закликали представників влади, а також вчителів звернути увагу на відмінність стосовно умов, в яких проживають їхні учні, і впевнитись в тому, що вони не перебуватимуть у ще більш не вигідному становищі через протиепідемічні заходи.

Необхідно обов'язково згадати інститут допомоги ромам, який є надзвичайно важливим для закладів дошкільної та початкової освіти, а також, частково, для середніх шкіл.

Він є головним зв'язком між системою освіти та ромськими спільнотами.

Незважаючи на деякі позитивні зрушення, я можу загалом оцінити ситуацію таким чином, що численні заходи, спрямовані на вирішення питань ромів в Словенії, не призвели до прогресу, необхідного вже протягом багатьох років. Тим більше, у відповідних аспектах ситуація навіть погіршується. Однією з головних причин є, звісно, той факт, що ситуація стосовно прогресу, або регресу, коли йдеться про допомогу членам ромської громади, не контролюється в Словенії. Можливо, це дуже зручно для тих, хто готує та впроваджує заходи, оскільки, в такому випадку, не існує зобов'язань до жодних конкретних результатів, коли, в той самий час, їм не треба стикатись з тривожними даними, такими як, наприклад, фактичний успіх, чи його відсутність в освіті ромських дітей, а також надання доступу членам ромської громади до ринку праці. Це те, про що часто попереджає Омбудсмен Республіки Словенія. Ми ще й досі стикаємось з багатьма викликами у цій сфері, і я думаю, що співпраця між державами, місцевими громадами та членами ромської спільноти є найважливішою. Це єдиний шлях досягнення прогресу задля вдосконалення ситуації та зниження кількості випадків щодо порушень прав людини та основних свобод у довгостроковій перспективі. Шановні учасники, дозвольте, на завершення, заохотити вас продовжувати робити кроки до співіснування, єдності, взаємоповаги та толерантності, а також усунення забобонів і виключення, незалежно від того, якими маленькими ці кроки можуть здаватись. Наша робота та сильний голос, звичайно, є найважливішим внеском у зміни на краще. Дякую за вашу увагу. Бажаю вам вдалого заходу та передаю мої щирі вітання зі Словенії.

ХАЛВАРД ГОРСЕТ,

Голова Департаменту з питань антидискримінації, Рада Європи (Страсбург)

Рада Європа підтримує ініціативу пані Людмили Денісової, яка зібрала органи рівності, щоб обговорити перешкоди на шляху досягнень рівності представниками та представницями ромської громади. У своїх загальних рекомендаціях, зокрема №2, Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (ЄКРН) виступає проти всіх форм расової дискримінації, тоді як рекомендація №13 про боротьбу проти антисемітизму та дискримінації щодо ромів включає багатодисциплінарний підхід, взаємну довіру і протидію дискримінації. Сьогодні я сподіваюсь, на плідне обговорення питань, запропонованих у програмі, а також Резолюції Форуму. У кожній країні органи рівності мають свої повноваження, але незалежність цих органів в боротьбі з дискримінацією дуже важлива. Отже, ці організації мають поєднати розрив з органами влади і громадянським суспільством для досягнень рівності. Особливо це важливо щодо ромської громади, а саме боротьба з дискримінацією та розуміння дискримінації, з якою роми стикаються щодня. Отже, унікальне положення органів з питань рівності робить їх роль особливо значимою. Нинішній Форум, надзвичайно важливий під час пандемії COVID-19, як було зазначено у нещодавно ухвалених настановах Комітету Міністрів Ради Європи щодо досягнення рівності і боротьби з дискримінацією, що у цей час вразливі групи знаходяться під більшим тиском, є виклик стигматизації та маргіналізації. Важливо те, що органи рівності готові говорити про проблеми, просувати найкращі практики і боротися проти таких проявів, як мова ворожнечі. Ненависть руйнує суспільство навіть більше ніж пандемія. Сьогодні спілкування переважно перемістилося на онлайн платформи, тому протидія та попередження мови ворожнечі є необхідним.

ОЛЕНА БОГДАН,

Голова Державної служби України
з етнополітики та свободи совісті
(Україна)

Питання інклюзії ромів почало звучати у 2013 році в рамках виконання «Ромської стратегії», яка діяла до грудня 2020 року. Наша Служба з питань етнополітики та свободи совісті розпочала розробку нової ромської стратегії. Важливо зазначити, що ця робота вимагає багато політичних рішень, ми залучали різні інституції, як на національному так і місцевому рівні. Координаційний центр мовлення національних меншин Суспільного телерадіомовлення може слугувати позитивним прикладом в Україні. Перший і важливий крок – розуміння потреб і специфіки національних меншин; залучення представників та представниць національних меншин, є важливим показником роботи Центру. Координаційний Центр має програми, які показують життя ромської програми, наприклад, програма «Романо джівіпен», яка виходить в етер двічі на місяць. Також нещодавно був підготовлений і презентований документальний фільм «Невидима правда», у цій стрічці показана доля дитини, яка живе у бідності. Фільм демонструє, як її життя може змінитися за участі суспільства. Такі фільми є потужним інструментом для руйнування стереотипів та кращого розуміння проблем, з якими можуть стикатися роми. Також хочу відзначити діяльність Міністерства юстиції України та Державної міграційної служби з реєстрації та видачі свідоцтв про народження та ідентифікаційних документів. Рада Європи виконує дуже важливу роботу в Україні, також хочу відмітити програму ромських медіаторів та медіаторок.

БІРУТЕ САБАТАУСКАЙТЕ,

Омбудсвумен з рівних
можливостей Литви

Мережа «органів рівності» є надзвичайно важливою. В Литві проживають близько 2500 ромів, вони є громадянами та громадянками Литви. Ситуація з житлом значно покращилася, 90% проживають за межею бідності, 67 відсотків мешкають у вкрай поганих умовах. Роми мають велику кількість проблем, серед яких є питання інвалідності. Згідно опитування, інші люди не хочуть жити та працювати поряд з ромами. Тому дуже важливо, щоб будь-яка програма розглядала ромів, як частину суспільства, а не окремо від суспільства, але потрібні особливі заходи. Пандемія вражає тих, хто не має доступу до соціальних та медичних послуг. У Литві наразі немає Національного плану заходів з інтеграції ромів, але ми напряду спілкуємося з ромськими громадами. Під час карантину роми повністю втратили доступ до багатьох послуг. Тому Ромська стратегія має розроблятися у тісній співпраці з ромськими громадами, має бути постійний моніторинг виконання.

ТЕНА ШИМОНОВИЧ,
Омбудсман Республіки Хорватія

Якщо говорити про бідність, то вона має великий вплив на життя ромів, багато хто залежить від соціальних виплат, у деяких регіонах до 80 % отримувачів такої допомоги - роми. Бідність створює замкнене коло, інколи роми, які не мають повну зайнятість, не можуть отримувати додаткової соціальної виплати, а також роми більше страждають від соціального виключення. Втім у Конституції роми названі серед 22 визнаних національних меншин, що дає їм можливості в доступі до їхніх прав. Однак хочу зазначити, що участь ромських представників в органах влади, парламенті дуже мала. Ми сподіваємося, що в цьому році у нас буде новий звіт, в якому побачимо більш точну інформацію щодо кількості ромів в Хорватії і їхню участь у житті країни. Успішні заходи у сфері працевлаштування та освіти дають результати. В сфері освіти існують стипендії, доступ до робочих місць, а отже всі ці дії дають свій результат. Більша кількість ромських дітей вчиться в школах та університетах, у 2020 році була найбільша кількість ромських студентів та офіційно працевлаштованих ромів (прим. - порівняно з попередніми роками). Ми відстежуємо ці тенденції у наших щорічних доповідях, оскільки для нас важливо бачити тенденції. Нажаль, пандемія дійсно дуже негативно вплинула на рівень працевлаштування та зайнятості ромів. Наразі проводиться робота з ухвалення нової програми інклюзії ромів на період до 2027 року, представники Офісу долучилися до розробки проєкту програми. Й звісно, ми будемо проводити постійний моніторинг виконання цієї програми, щоб оцінити її ефективність.

КРИСТІНА КУРОС,
Експертка Офісу Парламентського
Омбудсмена Фінляндії

Хочу сказати про дві групи ромів: 1) роми, які прибули 500 років тому і живуть в поселеннях, але тісно співпрацюють з різними інституціями; 2) інша група, новоприбулі роми, із східних країн ЄС, ці групи дуже різні. З 1960 років почалася робота з інклюзії ромів у фінське суспільство, у 1975 році були прийняті зміни до Конституції щодо прав ромів, надаючи можливості розвивати ромську мову та культуру. Понад 60 років існує дорадчий орган з питань ромів у міністерстві соціальної політики Фінляндії, роми є учасниками, у складі цього органу. У 1992 року був створений орган щодо розвитку освіти та культури при міністерстві освіти Фінляндії. Також є регіональні дорадчі органи, де беруть участь роми.

ЯН ФЕЛЬДМАН,

Президент Ради з питань запобігання та усунення дискримінації та забезпечення рівності (Молдова)

Коли ми говоримо про боротьбу з мовою ворожнечі проти ромів у журналістиці та соціальних медіа, дуже важливо згадати про прес-релізи, які готують органи державної влади та різні відомства. Ми провели дослідження і встановили, що етнічне походження часто згадується у прес-релізах нашого Міністерства внутрішніх справ лише тоді, коли йдеться про представників та представниць ромської меншини. Ми вирішили зробити відповідні кроки та попрацювати з Міністерством для того, щоб змінити таку практику. Оскільки, тисячі вебсайтів дублюють цю інформацію, саме тут можна щось змінити – встановити контакт з редакціями медіа, пояснюючи етнічні, лінгвістичні та інші особливості. Ми розробили посібник разом з Верховним Комісаром з прав людини ООН, в якому, є пояснення, хто такі національні меншини, що їх характеризує, які права повинен знати кожен представник чи представниця нацменшини, яких висловів слід уникати. Коли політик хоче звернутись із промовою, то необхідно знати належні формулювання. Ще один інструмент – це звернення з вибаченнями тим чи іншим політиком перед ромською етнічною групою.

КЕТЕВАН ШУБАШВІЛІ,

Керівник Департаменту рівності Офісу
Державного захисника Грузії

В Грузії роми складають одну з меншин, але їх кількість невелика – приблизно 600 осіб. За неофіційними даними ця кількість складає до 2000 людей. Це одна з найменш захищених груп населення Грузії. Тема прав ромів не так часто піднімається на різних заходах. Питання соціального виключення – відсутність доступу до освіти, медичних послуг, належних умов проживання. Як правило роми проживають у певних компактних осередках. Вони не мають активних представників чи представниць, які б боролися за свої права та відкрито говорили про свої проблеми. Представники влади майже не згадують про ромів. Негативними є вислови щодо умов проживання ромів та відсутності освіти. Це перешкоджає інтеграції ромів у суспільство. Ми намагаємось спілкуватися з ромами, відвідувати їх поселення, встановлювати з ними контакт та комунікацію. По-друге, ми надаємо рекомендації органам влади про необхідність згадувати ромів у коментарях медіа. Нам ще треба багато зробити у майбутньому, щоб сприяти соціальній інтеграції ромів у суспільство.

МАРІАН МЕСАРОШ,
Юрист Національного центру з прав
людини Словацької Республіки

Ми створили орган з питань рівності та сприяємо рівності у суспільстві. Що стосується даних про злочини на ґрунті ненависті, у попередні роки їх кількість була дуже великою. Особливу увагу треба приділити соціальним медіа, електронним медіа, комунікації в інтернеті. Питання гарантій безпеки комп'ютерних даних. Необхідно підсилити увагу до контенту висловлювань в інтернеті. Необхідно ідентифікувати анонімних осіб, які висловлюють ненависть щодо ромів. Необхідно сприяти належному розслідуванню таких злочинів. Щоб покращити ідентифікацію, необхідно надати інструкції представникам поліції та прокуратури щодо збору інформації.

ЗОРАН ПАШАЛІЧ,
Омбудсман Республіки Сербія

Що стосується стану ромів у Сербії, я вважаю, що ситуація є однією з найкращих. У Сербії роми займають 27 місце серед зареєстрованих меншин у Сербії. Оскільки, роми не мають власної держави, уряд Сербії приділяє їм особливу увагу. Що стосується мови ненависті – в нас не зареєстровані системні випадки мови ненависті. Що ж до питань захисту громадян Сербії – кількість порушень невелика. Існує три основних проблеми – перша є невеликою: деякі ромські жінки не можуть отримати освіту через те, що рано виходять заміж, друга ж проблема - житло. Ми звертаємось до різних інституцій, щоб вирішити питання проживання, особливо, у багатоповерхових будинках. Опитування показують, що для більше 80% ромів питання вирішується, коли їм надають великий будинок з двором. Третя проблема – особливо важлива. Це питання зайнятості ромів з високим рівнем освіти. Ромське населення Сербії дуже різноманітне. Роми з регіону Косово переїхали з часів бомбардування – приносили свої традиції, свою релігію і мову. Це вимагає від державних інституцій певних дій, а саме, - допомагати та сприяти єдності з іншими групами ромського населення, що не завжди відбувається легко. Ми маємо закликати молодих людей отримувати освіту, особливо жінок. Крім того, було відкрито музей ромської культури.

РЕЗОЛЮЦІЯ

Резолюція учасників Київського міжнародного форуму з питань інклюзії ромів м. Київ 27 травня 2021 року

Ми,

представники органів з питань рівності та інституцій Омбудсманів Австрії, Боснії і Герцеговини, Грузії, Литви, Молдови, Північної Македонії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Словенії, України, Фінляндії та Хорватії, представники міжнародних організацій з питань захисту прав людини, які зібрались у м. Києві 27 травня 2021 року щоб підтвердити нашу спільну зацікавленість у вирішенні питання інклюзії ромів шляхом створення міжнародної платформи співпраці,

спираючись на Загальну політичну Рекомендацію № 13 щодо протидії антициганізму та дискримінації щодо ромів та інших відповідних політичних рекомендацій Європейської Комісії з протидії расизму та нетерпимості й інших стандартів прав людини,

посилаючись на рекомендації, висновки та заяви Ради Європи щодо ромського населення (Страсбург, 20 жовтня 2010 року), Стратегію Європейського Союзу щодо ромів та Стратегічний план дій Ради Європи щодо інклюзії ромів та кочівників (2020-2025), а також План дій ОБСЄ щодо розвитку ромського населення (грудень 2003 року), *враховуючи* спеціальну доповідь уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Вплив пандемії COVID-19 на ромську громаду в Україні», звіти Моніторингової місії Організації Об'єднаних Націй з прав людини в Україні (ММПЛУ), а також звіт БДІПЛ ОБСЄ CPRSI

будучи впевненими в тому, що ромська національна меншина, як одна з найбільш відокремлених та маргіналізованих, потребує додаткового захисту, а також невідкладних позитивних дій для забезпечення реалізації їхніх прав і свобод,

визначаючи, що пандемія COVID-19 поглибила нерівність ромів у доступі до реалізації прав на соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, працю,

підтверджуємо свою заінтересованість у консолідації зусиль у сфері захисту прав представників ромської спільноти та їх інтеграції у суспільство країн, які ми представляємо, протидії насильству та дискримінації щодо ромів, забезпеченні відповідальності за злочини на ґрунті ненависті та протидії мові ворожнечі у зв'язку із етнічним походженням особи.

Ми рекомендуємо

органам держав-учасниць форуму, відповідальним за формування та реалізацію державної політики у сфері додержання та захисту прав національних меншин:

1. Під час розроблення або внесення змін до нормативно-правових актів, стратегічних та програних документів з питань додержання та захисту прав і свобод людини передбачати норми щодо рівності таких прав представників національних меншин, включаючи ромську національну меншину.

2. Визначити пріоритетним збір всебічних даних про демографічні показники ромської національної меншини для формування ефективної політики/ процесу прийняття рішень.

3. Передбачити у законодавстві норми щодо застосування позитивних дій відносно представників ромської національної меншини щодо отримання ними ідентифікаційних документів, розширення можливостей для доступу до соціального захисту та медичної допомоги, здобуття освіти, офіційного працевлаштування.

4. Забезпечити дотримання принципу «нікого не залишати позаду», який лежить в основі Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року і передбачає однозначне зобов'язання протидіяти дискримінації та відторгненню всіх груп, включаючи ромів, у тому числі в рамках заходів протидії поширенню COVID-19.

5. Поширювати серед ромської спільноти інформацію зрозумілою їм мовою про переваги одержання документів, що посвідчують особу, здобуття освіти, легального працевлаштування, можливостей доступу до соціального захисту, медичної та правової допомоги.

6. Залучати громадян ромської національності до підготовки стратегічних і програмних документів з питань інклюзії ромів за принципом «для ромів разом із ромами».

7. Впроваджувати програми інклюзивного навчання для дітей-ромів, розширювати доступ до освіти ромської молоді та зменшувати кількість випадків відрахування їх із закладів освіти.

8. Передбачати на державному та місцевому рівнях програми розширення доступу до ринку праці представників ромської національної меншини.

9. Забезпечувати включення до програм розвитку та благоустрою територій питання забезпечення належних житлових умов, облаштування санітарної інфраструктури, доступу до комунікаційних мереж мешканців компактних поселень представників ромської національної меншини.

10. Сприяти поширенню інформації про неприпустимість дискримінації за ознакою національного походження у ЗМІ, у закладах, які здійснюють обслуговування населення, зокрема надають соціальну та медичну допомогу.

11. Розширювати практику розгляду расистської та ксенофобської мотивації як обтяжуючої обставини під час розгляду національними судами справ та визначення міри покарань.

12. Сприяти гендерно збалансованій участі представників інститутів ромського громадянського суспільства у політичному житті та формуванні державної та місцевої політики щодо ромів.

13. Розглядати всі вищезазначені проблеми з належним урахуванням становища ромських жінок та дівчат, зокрема щоб зменшити різноманітні форми дискримінації щодо них.

14. Налагоджувати міжнародне співробітництво з питань інклюзії ромів.
національним органам з питань рівності та інституціям Омбудсманів:

15. Забезпечувати координацію виконання рекомендацій, зазначених у цій резолюції, долучатися до розроблення відповідних нормативно-правових актів, програмних та стратегічних документів, виконання заходів і ініціювати залучення до них представників ромського громадянського суспільства.

16. Здійснювати системний моніторинг додержання та захисту прав ромів в усіх сферах суспільного життя, про результати якого інформувати відповідні національні органи державної влади.

17. Проводити інформаційні кампанії із залученням ЗМІ щодо забезпечення рівності прав національних меншин, включаючи ромську національну меншину.

18. Впроваджувати практику обміну досвідом та напрацювання механізмів співпраці в рамках міждержавних робочих груп за напрямками, визначеними під час цього форуму.

Ця резолюція ухвалена в м. Київ 27 травня 2021 року. Резолюція відкрита для приєднання національними органами з питань рівності та інституціями Омбудсманів шляхом надсилання листа-повідомлення на адресу Омбудсмана України.

КОНТАКТИ

Email: forum.equalitybodies@gmail.com
hotline@ombudsman.gov.ua